

Interview Rob van de Velde, directeur bij Geonovum

Tien jaar INSPIRE: wat leve

Tien jaar geleden werd de Europese INSPIRE-richtlijn van kracht. Volgens Rob van de Velde, directeur van Geonovum, kan het belang van deze Europese richtlijn niet genoeg worden benadrukt. INSPIRE is onze gemeenschappelijke taal geworden voor data-uitwisseling in Europa. Maar INSPIRE is ook van invloed geweest op de ontwikkeling van onze eigen basisregistraties. En INSPIRE blijft belangrijk! "Want als tien jaar INSPIRE één ding heeft aangetoond, dan is het wel dat een gezamenlijke Europese aanpak ons veel verder brengt." Een gesprek over de kracht, tekortkomingen en de toekomstwaarde van een jubilerende milieuriichtlijn.

Interview door Rob Burkhard

Milieu is per definitie een grensoverschrijdend vraagstuk. Luchtvervuiling stopt niet bij de grens. Vervuild water stroomt van het ene land naar het volgende. Het is niet voor niets dat dit een van de terreinen was waarop Europa als eerste gezamenlijk beleid wilde ontwikkelen. In de aanloop naar dat gezamenlijke beleid ontstond al snel het besef dat er daarvoor ook gegevens nodig waren. Data uit alle Europese landen. Nog voordat het fenomeen open data bestond, besloten de lidstaten om de INSPIRE-richtlijn in het leven te roepen. Stapje voor stapje zouden alle gegevens die te maken hebben met het milieu in de Europese Unie digitaal uitwisselbaar worden. Afspraken werden gemaakt over de vorm en vindbaarheid van deze gegevens. Drempels ten aanzien van het delen van data zouden zoveel mogelijk

De INSPIRE-richtlijn is vanuit de inhoud gemaakt

uit de weg worden geruimd. Zo zouden alle lidstaten kunnen profiteren van de groeiende verzameling aan milieu-informatie. In 2007 was het zover. De INSPIRE-richtlijn was een feit.

Vanuit de inhoud opgebouwd

"Tien jaar na de inwerkingtreding van INSPIRE kunnen we met bewondering terugkijken op de aanpak die voor INSPIRE is gekozen", vindt Rob van de Velde. "Bij het maken van de richtlijn had de Commissie in de eerste plaats de overtuiging dat het allemaal vanuit de inhoud moest gebeuren. Specialisten op het

Rob van de Velde: "Voor het uitwisselen van informatie en het kiezen van protocollen en standaarden kun je het beste aansluiten bij internationale afspraken. Tien jaar INSPIRE toont aan dat dat veel meer oplevert."

gebied van bodem, lucht, water enzovoort, uit alle Europese landen, werden geraadpleegd en gevraagd hoe zij het meeste aan de milieu-gegevens zouden hebben. Welke gegevens vonden zij het belangrijkste? Welke definities wilden zij hanteren? Zo zijn op basis van consensus, van onderop, de belangrijkste ingrediënten voor INSPIRE verzameld. Voor de (door) ontwikkeling van onze eigen basisregistraties is dit nog steeds een waardevol voorbeeld."

Het tweede element in de Europese aanpak is dat de Commissie met geduld, maar ook met vasthoudendheid is gaan controleren wat de lidstaten met de inmiddels vastgestelde verplichtingen hebben gedaan. En dat gaat door tot op de dag van vandaag. "Jaarlijks moet je als land rapporteren waar je staat", legt Van de Velde uit. "Daar gaat de Commissie heel systematisch mee om. En zo hebben we

rt dat op?

gezien dat er nu al tienduizenden datasets toegankelijk zijn gemaakt. In elk van de 28 EU-landen is inmiddels een stelsel opgebouwd om gegevens te kunnen uitwisselen. In Nederland heeft dit onder andere geleid tot de realisatie van het Nationaal Georegister (NGR) en de oprichting van PDOK [1].

Gemeenschappelijke taal voor data-uitwisseling

Volgens Van de Velde kunnen we concluderen dat – tien jaar na de inwerkingstelling – INSPIRE

ervoor heeft gezorgd dat milieugegevens in Europa stap voor stap steeds toegankelijker en vindbaarder zijn geworden. “We hebben met INSPIRE een uniek stelsel voor data-uitwisseling. Er zijn misschien wel 5.000 overheidsorganisaties die hun data allemaal op dezelfde manier opstellen, beschrijven en via webservices beschikbaar maken. Daarmee is INSPIRE echt een gemeenschappelijke taal.” In Nederland beschouwen de meeste mensen INSPIRE in de eerste plaats als een verplichting. “Maar als je verder kijkt, dan zie je dat

INSPIRE voor Nederland ook een vliegwiel is geweest voor allerlei verdere ontwikkelingen. PDOK, ons rijksbrede knooppunt voor data, is ontstaan als direct gevolg van de eisen die vanuit INSPIRE zijn gesteld. En... als je dan toch zoiets aan het maken bent, dan ontdek je al snel dat je deze aanpak ook voor andere vraagstukken kunt gebruiken. De BAG, de BGT, en straks de BRO, alles wordt op een eenduidige manier voor iedereen ‘on the fly’ raadpleegbaar gemaakt. En dat levert heel veel op. We registreren nu al miljarden hits

Stapje voor stapje zijn alle gegevens die te maken hebben met het milieu in de Europese Unie digitaal uitwisselbaar worden via de INSPIRE-richtlijn (illustratie: Tanne Nouwens).

op de informatie die wij als overheid vanuit één punt aanbieden. Dat zoveel data nu open toegankelijk zijn, is te danken aan het Verdrag van Aarhus en het open data beleid. Maar voor de manier waarop we die data beschikbaar stellen, heeft INSPIRE de basis gelegd, de standaarden bepaald. Zonder INSPIRE waren we nooit zover geweest."

Oplossen van concrete milieuproblemen

Is er dan geen enkele kritiek op INSPIRE? Zeker wel. Een terechte opmerking is volgens Van de Velde dat bij de totstandkoming van INSPIRE nog niet direct naar de oplossing van concrete problemen toe is gewerkt. Er is gekozen voor een hele brede benadering. Alles wat aan milieugegevens beschikbaar kon komen, dat was welkom. Waren data niet beschikbaar, dan hoefden lidstaten die niet speciaal voor INSPIRE in te gaan winnen. Het is begrijpelijk dat het aanbod van data daardoor per land

hebt. Misschien kun je binnen een thema alles vinden over Slovenië, maar nog niet alles over Duitsland. Er zitten gaten in de beschikbaarheid van gegevens."

Meer focus en eenvoudiger

"Die kritiek is dus terecht", vervolgt Van de Velde. En dat is momenteel de realiteit van Europa. "Maar juist omdat we een gedeeld stelsel, een gemeenschappelijke taal hebben ontwikkeld, kunnen we nu makkelijker verder met de volgende stappen. Een van die volgende stappen is dat Europa nu de urgentie van bepaalde thema's moet vaststellen. Dat kan door het stellen van Europese prioriteiten gebaseerd op de al bestaande verplichtingen rond milieurapportage. Maar het kan ook doordat landen onderling afspraken maken. Zoals is gebeurd rond luchtverontreiniging. Als wij in Nederland willen weten hoeveel luchtverontreiniging uit België of Duitsland komt, dan maken we met de Belgen en Duitsers nadere afspraken over het uitwisselen van luchtmetingen. En dat kan nu op basis van INSPIRE, onze gemeenschappelijke taal op het gebied van milieugegevens."

Dat INSPIRE aantoonbaar nuttig is als instrument in de aanpak van grensoverschrijdende vraagstukken, is niet al te lang geleden ook bevestigd na de uitgebreide doorlichting van Europese richtlijnen die onder leiding van Frans Timmermans is uitgevoerd. Daaruit is gekomen dat er geen twijfel bestaat over het belang van een gedeeld, Europees informatiestelsel. En dat INSPIRE aantoonbaar nuttig is. Aanbevelingen bij diezelfde doorlichting waren wel dat er nu meer focus moet komen op de bruikbaarheid van INSPIRE voor het oplossen van concrete milieuvraagstukken. Dit heeft geleid tot een prioritaire datalist waarvan de Commissie heeft bepaald dat die er nu als eerste moeten komen, voor alle landen.

Digitale transformatie? Aansluiten bij Europese afspraken!

"Dus ja", benadrukt Van de Velde nogmaals, "Er moet meer focus en prioritering worden aangebracht. Maar de richtlijn voldoet aan de gestelde doelen en er zal verder mee worden gewerkt. Ook in de toekomst." En daarmee komen we volgens Van de Velde op de kern van het belang van INSPIRE. "Als je als overheid aangehaakt wil blijven bij de digitale transformatie die de wereld momenteel doormaakt, dan moet je niet op een eilandje gaan zitten waar je alles zelf uitdenkt als land. Voor het uitwisselen van informatie en het kiezen van protocollen en standaarden kun je het beste aansluiten bij internationale afspraken.

Tien jaar INSPIRE toont aan dat dat veel meer oplevert. En dat die internationale context meer kans biedt op een doordachte en toekomstbestendige oplossing. De problemen in pakweg Denemarken of Spanje zijn niet zoveel anders dan in Nederland. Zorg daarom dat je

Geen twijfel over het belang van een gedeeld, Europees informatiestelsel

kiest voor standaarden die dus ook worden ondersteund door leveranciers van systemen die ook internationaal worden ondersteund." Ook op strategisch niveau moet het besef doorsijpelen dat je het beste kunt aansluiten bij de dingen die we in Europees verband al hebben bedacht. Zeker ook als het gaat om het ontwikkelen van ambitieuze stelsels zoals de Omgevingswet, BRO en dergelijke. De digitale transformatie is per definitie een internationaal fenomeen. Internetontwikkelingen en disruptieve bedrijven die met data willen werken, zullen zich aan internationale afspraken houden, maar zullen zich niet richten naar specifieke Nederlandse voorwaarden. De transformatie naar meer datagedreven beslissingen in beleid is niet iets wat in Nederland is uitgevonden. Zorg er dus voor dat je met de koplopers in Europa samen optrekt en gebruikmaakt van de dingen die al zijn ontwikkeld. De afgelopen tien jaar hebben bewezen dat dat werkt!"

Meer weten over INSPIRE? Zie www.geonovum.nl of mail inspire@geonovum.nl.

Referentie

[1] Publieke Dienstverlening op de Kaart, centrale voorziening voor het ontsluiten van geodatasets van nationaal belang. PDOK is het resultaat van een samenwerking tussen Kadaster, ministeries van Infrastructuur en Milieu en Economische Zaken, Rijkswaterstaat en Geonovum.

INSPIRE gaat vooral over de infrastructuur

verschilt. In wezen is het ook een kracht van INSPIRE dat er ruimte is voor nationale verschillen. Een land als Italië zal meer gegevens over aardbevingen beschikbaar hebben, terwijl landen als Nederland of Engeland verder zijn op het gebied van overstromingen.

Toch kun je stellen dat voor het oplossen van concrete problemen INSPIRE nu nog te weinig oplevert. Van de Velde: "Bijvoorbeeld: als we willen dat er een oplossing komt voor grensoverschrijdende stikstofemissies, dan moeten we alle lidstaten vragen of opleggen om al hun emissies in kaart te brengen. Dat soort verplichtingen zijn in andere Europese richtlijnen vastgelegd dan INSPIRE. INSPIRE gaat vooral over de infrastructuur. Op dit moment kan het dus voorkomen dat je voor concrete milieuvragen nog niet alle informatie